

bibliográfia lehet a kiinduló pontja a majdani tanulmányoknak. Akár úgy, hogy a kutatók rendelkezésére állnak, akár úgy, hogy a zenei könyvtáros maga végzi majd el ezt a feladatot.

A következő területek állanak a kutatók előtt:

1. A város, község zenei élete a kezdetektől napjainkig. (A városban működő zenei intézmények története, zenekarok, operatársulatok működése, kórusok kialakulása stb.)
2. Egy-egy választott egyesület - pl. Debreceni Kodály Kórus - története.
3. Egy város hangversenyéletének multja és jelene.
4. A város neves zenei egyéniségei.

Mindezek a felsorolt témák természetesen esetlegesek. Alaptémákat vázolnak, amelyek bővíthetők és szűkíthetők.

Olyan terület ez, ahol az egyszerűbb, mechanikus munkától kezdve a szintetizáló dolgozatig mindennek helye van, és mindegyik munka egyformán hasznos.

Kérjük mindazokat, akik dolgozni kívánnak, hogy a tervüket a szakmai megbeszélések és konzultációk végett jelentsék be az MKE Zenei szekciójának titkárságán. (Állami Gorkij Könyvtár Zeneműtára 1406 Budapest Pf. 17.)

SKALICZKI Józsefné

A központi retrospektív folyóirat-kötetkatalógus növekvő jelentősége az orvostudomány területén

ZALLÁR Andor - VÁSÁRHELYINÉ DE RIVÓ Márta

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Könyvtára szerény lehetőségeivel hosszú évek óta igyekszik az egyetemi és az egyetemen kívüli kutatók szakirodalmi informálódásában segítséget nyújtani. Több mint egy évtizede folyamatosan megvalósítjuk azon törekvésünket, hogy a szakfolyóiratok alapján történő irodalmi ellátás és tájékoztatás alapjaihoz központi retrospektív folyóirat-kötetkatalógusunkkal gyors, gyakorlati segítséget nyujtsunk.

Ez alkalommal, visszatekintve a folyóirat-kötetkatalógus létrehozására, az eddigi négy alkalommal megjelent segédlet fontosságáról, a használatánál szerzett tapasztalatokról kívánunk beszámolni.

Ismert tény, hogy a természettudományok, különösen az alkalmazott tudományok területén a szakfolyóirat-irodalom exponenciális növekedése, jelentősége és ennek megfelelően a keresettség hatalmas méreteket ölt. Az utóbbi évtizedben különösen nehéz lett az eligazodás a periodikus kiadványok között. Amilyen mértékben a szakterületek differenciálódnak, változnak, olyan mértékben tükröződik ez a folyamat a folyóiratok számának állandó növekedésében, tartalmi és formai, cím és egyéb módosulásaiban.

Nehezíti a helyzetet, hogy a folyóiratok fontossága ellenére a könyvtárakban - a mi könyvtárunkban is - a folyóiratok megbízható retrospektív feltárása, a feldolgozott anyag rendezettsége egyik legelhanyagoltabb területe volt a könyvtári munkának. Ezért az 1960-as évek elején elhatároztuk, hogy a szakirodalmi ellátás alapjaihoz a Központi Könyvtár és az egyetem összes (35) intézményében lévő folyóiratok feldolgozása terén megindítjuk a retrospektív munkálatokat. Az egységes címfelvételezési elvek kialakítása után a feltáró és feldolgozó munka három évig tartott. A munka során szerzett tapasztalatok alapján a feldolgozást a bibliográfiai igényeknek megfelelően végeztük. Az analitikus címfelvételeket autopszia alapján készítettük, a címeket nemzetközi folyóirat-bibliográfiák felhasználásával pontosítottuk. Az egységes folyóirat-sorozatoknál feltárt változásokat, összefüggéseket utalásokkal tettük érthetővé. A teljességre törekvő feldolgozás nehéz, fárasztó, időigényes, pontos tevékenységet igényelt. Ennek eredményeként elkészült az egyetem folyóiratállományát tükröző retrospektív központi folyóiratkatalógus, mely természetesen egyben a kurrens folyóiratkatalógust is magában foglalta.

A létrehozott központi folyóiratkatalógus használhatóságát korlátozó határok bővítése érdekében előkészítettük a folyóiratkatalógust kötetkatalógusként való kiadatásra. Az adatokat elsősorban a World Medical Periodicals. 3. ed. London, 1961. és a W. M. P. Supplement to the Third Edition, London, 1968. c. kiadványok alapján ellenőriztük. Ezen kívül az adatok pontosításához forrásanyagként felhasználtuk - a legfontosabb folyóirat-bibliográfiákat ill. jegyzékeket említve: Periodica Medica. 4. Aufl. Stuttgart, 1952. - Verzeichnis ausländischer Zeitschriften in schweizerischen Bibliotheken. 4. Aufl. Bern, 1955. - World List of Scientific Periodicals. 1900-1960. 4. ed. London Vol. 1-3. 1963-1965. - World List of Pharmacy Periodicals. Ann Arbor, 1963. (Amer. J. Hosp. Pharm. Vol. 20. No. 2.) - Periodica Chimica, Berlin/Weinheim, 1961. - Periodicals Relevant to Microbiology and Immunology. 1968. London etc. (1969) - Index der Zahnärztlichen Zeitschriften der Welt. München, 1970. c. kiadványokat.

A folyóiratkatalógus sokszorosítására az első próbálkozásként 1964-ben került sor. Annak ellenére, hogy anyagi nehézségek miatt az előállítás nagyon gyengén sikerült, szakterületünkön elsőként jelentkeztünk e hasznos segédlet megvalósításával. Az 1964. évi kiadás 1480, a második kiadás 1967-ben 1740, a harmadik kiadás 1971-ben 1890, a negyedik kiadás 1975-ben 2131 címmel jelent meg.

Az átdolgozott, kibővített kiadásokban széles körben közreadtuk az egyetem gazdag folyóiratállományának teljes kurrens és retrospektíve feltárt, rendezett anyagát. A katalógusban a folyóiratok körét kibővítve felsoroltuk a nem folyóirat-jellegű időszakos kiadványokat is.

A kutatói és olvasói használat elsőrendű igényéhez igazodva a folyóiratcímeket betűrendben soroltuk fel. A periodikus kiadványok adataiból a legfontosabbakat közöltük, a címeket, a megjelenés helyét, a meglévő évfolyamokat, köteteket, füzetek számát és a lelőhelyét. Munkánk során az "Országos Műszaki Könyvtár Folyóirat Katalógusa 1945-1959. Bp. 1960" c. kiadvány rendjéhez igazodtunk. A címváltozásoknál "előbb" - "utóbb" - "előzmény" - "folytatás" - "közben" megjelölést alkalmaztunk. A bibliográfiai igények kielégítése érdekében már az első kiadásnál is analitiku-

san, minden címváltozásról önálló címfelvételt készítettünk. Az egyes címek alatt csak az odatartozó évfolyamok találhatóak. A többnyelvű címeknél utalásokkal könnyítettük meg a használatot. A több mint tíz évvel ezelőtt kialakított és azóta alkalmazott analitikus címfelvételezés helyességét az információigények könnyebb teljesítése, a megnyugtató bibliográfiai eligazodás igazolta. Jóleső érzéssel szereztünk tudomást arról, hogy a Library of Congress 1972-től a mindenkori címen való feldolgozás bevezetésére kényszerült.

Eddigi tapasztalataink szerint a kötetkatalógus többdimenzióú célkitűzéseinket figyelembe véve hasznosan tölti be feladatát.

A nyomtatott retrospektív folyóirat-katalógus régi, de jól bevált eszköz a tudományos tájékoztatásban. A kutatók, olvasók, társintézmények által igényelt információs bázis, melynek segítségével társadalmi igények gyorsabb kielégítése válik lehetővé.

Az orvostudomány területén is lassu, körülményes, pontatlan ma már "segédeszköz" nélkül a periodikus kiadványok között az eligazodás, a megfelelő szintű tájékoztatás, az egyéni tájékozódás. A folyóirat-közetkatalógus könyvtárunkban is kibővítette a könyvtári kereteket és lehetőségeket, áthidalja a könyvtártól való térbeli távolságokból adódó akadályokat, a hálózati, regionális tevékenységhez konkrét alapot szolgáltat. Létrehozásával az informálódás lehetőségét kiterjesztjük a könyvtáron ill. egyetemen kívüli intézmények szakemberei számára is.

Az információt igénylők ellátása, regionális feladataink teljesítése, az együttműködés teendőinek végzése közben a kötetkatalógus hasznosságát, szükségességét használat közben egyértelműen tapasztaltuk. Lemérhettük, hogy milyen előnyös a feldolgozott folyóiratállomány lelőhelyeinek gyors közlése s hogy egyre inkább előtérbe kerül a kötetkatalógus segítségével kapható információk gyors - sok esetben azonnali - megszerzése is. A jövőt illetően az eddig szerzett tapasztalatok alapján az igények és az érdeklődés fokozódására számíthatunk. Amennyiben lehetőségeink megengedik, tervezzük a kötetkatalógus értékének és hatékonyságának növelését. Újabb kiadás alkalmával szeretnénk a szabványosított folyóiratrövidítéseket is közölni s a kötetet tárgymutatóval ellátni.

Szándékosan beszélünk ismét "új kiadás"-ról, mivel meggyőződésünk - folyóiratállományunk nagyságát figyelembe véve -, hogy a változásokat tartalmazó pótkötetek ill. pótfüzetek kiadása nehezené a használatot, csökkentené az informálódás gyorsaságát. A kutatók megszokták, s ma már el is várják könyvtárunktól az azonnali tájékoztatást. Ezért a használók igényeit szem előtt tartva a szerényebb előállítású, de tartalmában értékesebb, teljesebb folyóiratállományt tükröző "műszer" ismételt kiadását tartjuk megfelelőbbnek.

Az orvostudomány terén szerzett tapasztalataink is igazolják a szakirodalom megállapítását, hogy hazai és külföldi vonatkozásban növekszik az igény a nyomtatott retrospektív folyóirat-katalógusok iránt. Ezzel kapcsolatban bemutattuk a szerény keretek között végzett tevékenységünket. Tettük ezt azzal a szándékkal, hogy az információs, tájékoztató tevékenység ezen régen ismert, de gyakorlati fontosságát kellően nem értékelt segédletére - mint szükségszerűen megvalósítandó könyvtári feladatra - ismételten ráirányítsuk a figyelmet.